

u međuvremenu

DRUGA KONFERENCIJA JUGOSLOVENSKE KOMISIJE ZA SARADNJU SA UNESKOM

Piše: Miroljub Radojković

U Ljubljani je 17. i 18. marta održana Druga konferencija Jugoslovenske komisije za saradnju sa Uneskom širom sveta poznatom organizacijom Ujedinjenih nacija za unapređivanje saradnje u oblasti obrazovanja, nauke, kulture i komunikacija. Gostoljubivi domaćin za stotinak delegata bio je Međunarodni centar za hemijske studije Univerziteta »Edvard Kardelj« u Ljubljani, jedna od naučnih jedinica u našoj zemlji koja uživa pomoć pomenute međunarodne organizacije. Jugoslovenska komisija, koja ima status konsultativnog tela naše vlade, radila je u plenumu, pa je na ovu drugu konferenciju pozvala članove svojih deset stručnih odbora, predstavnike republike i pokrajina, SIV-a SIP-i eksperte iz svih područja u kojima se pojavljuje kao inicijator ili nosilac međunarodne saradnje. Otuda je pomenuti skup bio najkompetentniji istanca da se utvrdi radni dogovor jugoslovenskih subjekata koji se u manjem ili većem obimu, samostalno ili posredstvom komisije, uključuju u sve bogatije tokove razmene ideja i saznanja u svetskim razmerama. Ovakvo reprezentativnoj konferenciji nije održana od 1956. godine, kada su se na Prvoj konferenciji utvrdili principi uključivanja naše zemlje u svetske projekte važne za obrazovanje, nauku, kulturu i komunikacije.

Tokom dvodnevnog rada u Ljubljani, pored komisije zasedali su i svi njeni stručni odbori. Glavni zadatci bio je da se ocene iskustva iz rada u minulom periodu, kao i da se dogovore dalji pravci akcije uklapanja Jugoslavije u nedavno usvojeni srednjoročni plan rada Uneska. Na ljubljanskom skupu je utvrđeno da su ispoljene i neke negativnosti koje je neophodno što pre ukloniti, kao i to da je status same Jugoslovenske komisije doveden u pitanje, odnosno, da će ona uskoro biti postavljena na nove osnove, primenjivane samoupravnom biću našeg sistema i povećanoj ulozi republika i pokrajina u domenu međunarodne naučne, kulturne i prosvetne saradnje.

U izveštaju o radu konstatovano je da Jugoslovenska komisija za saradnju sa Uneskom deluje u sadašnjem sastavu od početka 1982. godine. U izveštaju za taj mandatni period, konstatovano je da je njenim posredstvom, ili uz njenu saradnju, naša zemlja ostvarila nekoliko krupnih akcija. U takve se ubraja i konferencija rektora balkanskih univerziteta, održana u Beogradu, XI međunarodni seminar o temi »Uloga žene u procesima društvenog odlučivanja«, savetovanje u vezi s korišćenjem kompjutera u bibliotekarstvu i savetovanje o položaju knjige i čitanju (u Ljubljani i Zagrebu). Zbog smanjenog obima finansijskih sredstava koje je imala na raspolažanju, Komisija je smanjila svoju izdavačku delatnost (objavljena je samo knjiga »Kultura i novi međunarodni ekonomski poredak«), a s komisijama drugih, posebno nesvrstanih zemalja, razmenjivala je uglavnom biltene i druge publikacije. Osim toga, posredstvom Komisije obezbeđeno je prisustvo jugoslovenskih delegata i delegacija na svim najvažnijim radnim dogovorima ili stručnim konferencijama koje je u toku dve prethodne godine organizovao Unesco, kao što su bile: IV vanredna generalna konferencija Uneska, Sastanak komisija za Unesco balkanskih zemalja, Svetska konferencija o kulturnim politikama i Svetski kongres knjige. Na ovom planu ostvareno je samo ono što su dopustile ograničene materijalne mogućnosti, a posebno nestaća deviznih sredstava.

Polažeći od zaključaka s pomenutih skupova, u Ljubljani se planirao i dalji rad. Njegov najopširniji okvir svakako predstavlja srednjoročni plan rada Uneska, koji je usvojen na IV vanrednoj generalnoj konferenciji, u Parizu 1982. godine, i u čijem kreiranju je Jugoslavija, s ostatim nesvrstanim i nerazvijenim zemljama, odigrala zapaženu i konstruktivnu ulogu. Taj plan će se realizovati u periodu 1984 – 1989. godine. On kroz desetinu tzv. velikih projekata samo načelno određuje udarne pravce aktivnosti, za koje će se založiti i koje će finansirati ova međunarodna organizacija. U njemu je očuvana osnovna strategijska linija za koju se naša zemlja bori od dana svog pristupanja Unesku, a to je: da najmanje razvijene zemlje i delovi sveta moraju dobiti najveću stručnu i materijalnu pomoć i potporu. Međutim, sastavni deo ovakvog opredeljenja je i zahtev da najrazvijeniji i najbogatiji regioni i nacije treba takvim naporima da pruže novac i kadrove. U sklopu takvih okolnosti, Jugoslavija se često pojavljivala u ambivalentnoj poziciji; snažno je podržavala sve potrebe sveta u razvoju, ali se često i sama isuviše nadala da će u takvim programima takođe dobiti pomoć, odnosno, kao da se zaboravlja njen status srednje razvijene zemlje. Ovo je posebno vidljivo u nekoliko poslednjih godina, otkada u našim granicama rešavamo teške posledice ekonomске krize. Otuda, da se ne bi dozvolila erozija političkog ugleda zemlje, i da se ne bi gubila vera u njenо beskompromisno i principijelno opredeljenje, sa skupa u Ljubljani je nedvosmisleno poručeno: doprinos Jugoslavije Unesku ne sme ni po koju cenu opadati, uprkos evidentnim privrednim nevoljama. Udržanim snagama i uz povezano nastupanje, institucija naše nauke, kulture, obrazovanja i komunikacija, moraju i na delu da se potvrde načelna opredeljenja u ovoj vrsti međunarodne saradnje.

Srednjoročni plan Uneska konkretnizuje se, po nosiocima projekata i budžetskim izdvajanjima, kroz dvogodišnje planove. To znači da će on biti ostvarivan kroz tri takva kratkoročna plana rada, od kojih je prvi, plan za 1984. – 85. godinu, na pragu. Upravo to je i bio glavni povod za planiranje budućeg rada Jugoslovenske komisije za saradnju sa Uneskom. Da bi

njegovoj realizaciji prišla što konkretnije, Komisija je svojim stručnim odborima naložila da u skladu s planiranim akcijama predlože konkrete forme uključivanja naših subjekata. To su odbori učinili tokom prvog dana konferencije, s većim ili manjim uspehom. Nakon slušanja izveštaja o njihovim zaključcima i opredeljenjima, nameće se uslak da je u svim odborima samostalno izražena želja da se klasična, resorska podela posla, koju smo naselili kopirajući organizacionu strukturu samog Uneska prevaziđe. U tom cilju odbori su na konkretnim primerima velikih i srednjih projekata koje će finansirati ova međunarodna organizacija pokazala da se mora brže i bolje povezivati oko snaga i novca kojima u zemlji već raspolažemo. Drugim rečima, preovlađao je stav da se nijednoj oblasti duhovnog života više ne može stupiti kao izolovan sferi rada ili nauke, i da se u što više projekata i izveštaja koji će saopštiti svetu naše autentične duhovne vrednosti, radi na interdisciplinarnoj osnovi. Naravno, za takav pristup istraživanju ili međunarodnoj saradnji potrebno je mnogo bolje poznavanje dostignuća do kojih se dolazi u raznim krajevima naše zemlje, i mnogo jače strujanje naučnih informacija i komunikacija između jugoslovenskih naučnih, obrazovnih i kulturnih institucija. Na svim stručnim odborima stoga je jedan od zaključaka bio da se hitno utvrdi inventar institucija i kadrova, koji se u Jugoslaviji bave pojedinim aspektima iz domena vezanih za potencijalnu saradnju sa Uneskom. Koliko će se ovom zahtevu udovoljiti u neposrednoj predočetljivosti periodu, ostaje da se tek vidi. Međutim, ono što je već u Ljubljani dogovoren, ohrabruje za početak. Naime, na narednu konferenciju ovako širokog sastava sada ne bi trebalo da čekamo više decenija. Jer, dogovorenje je da se na redne konferencije Jugoslovenske komisije ovako širokog obima sazivaju nakon isteka svakog srednjoročnog plana rada Uneska i započinjanja narednog. Uslak je većine učesnika, i ovog izveštaja, da jedino tako možemo koordinirati voditi međunarodnu naučnu, kulturnu i obrazovnu saradnju po meri vlastitih interesova, a ne od slučaja do slučaja, i prema mogućnosti uključivanja u akcije koje su, ipak, planirane od strane drugih država – činica.

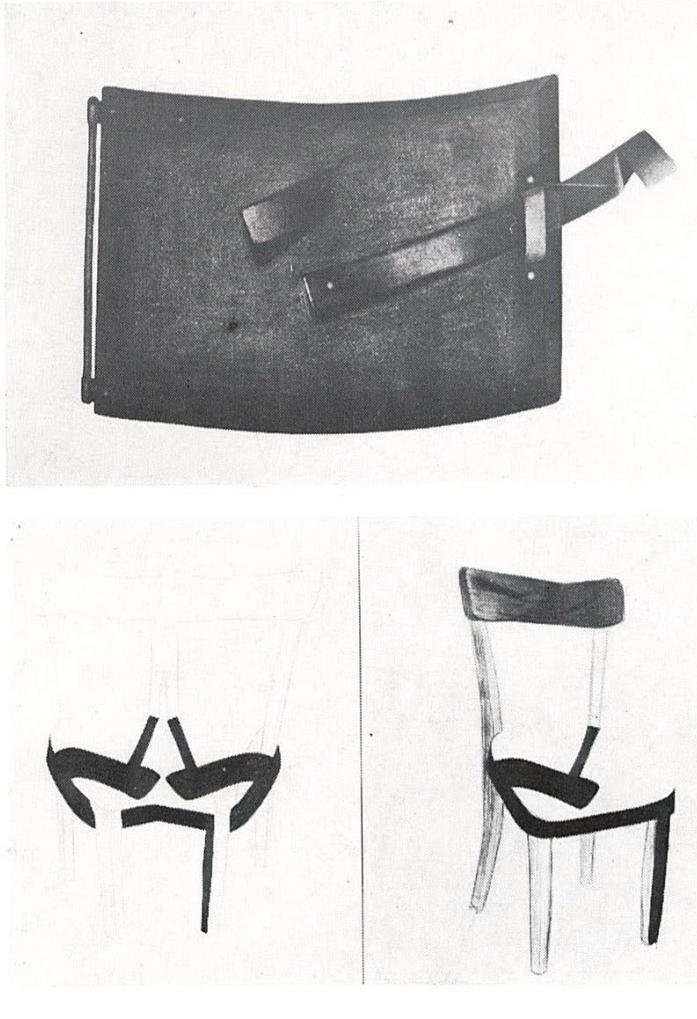
U osrvu na protekli mandatni period i Komisija i odbori konstatovali su i mnogobrojne slabosti u radu. Na listi slabosti koje su najviše pomijnjane su: odsustvo bilo kakve koordinacije među jugoslovenskim učesnicima u tom poslu i pojave privatizacije u saradnji sa čitavom međunarodnom organizacijom. Zbog nedostatka informacija, mnogi naši pojedinci ili ustanove obrazovanja, nauke i kulture pojavljuju se sa sličnim ili dupliranim idejama, međusobno konkurišući kao potražioci sredstava, odvojeno istražuju iste probleme, itd. Dugoročno gledano, takav pristup samo štetni i potencijalnim učesnicima u saradnji sa Uneskom i, što je još nepovoljnije, iz toga posla potpuno isključuju udruženi proizvodni rad. Naša privreda je vrlo malo upoznata s mnogim korisnim projektima koje Unesco već više godina forsira, kao što su, na primer, novi i obnovljivi izvori energije ili bioningenjering. Organizacije udrženog rada stoga ne znaju ni kolike bi potencijalne koristi mogli imati davanjem skromnih priloga u rečenim ili sličnim istraživanjima. U takvoj situaciji, naravno, i institucije koje se u međunarodnu naučnu ili kulturnu saradnju uključe, nemaju iza sebe stabilnu finansijsku potporu privrede, te se u realizaciji saradnje kreću skučenim prostorima koje omeđi budžetski način finansiranja. To isto, na generalnom nivou, važi i za način i obim finansiranja čitave aktivnosti Jugoslovenske komisije za saradnju sa Uneskom. S druge strane, polzu ponekad imaju samo umešni pojedinci ili njihove ustanove, kojima oni snažno svog ličnog uticaja, poznanstava ili pravovremene informisanosti obezbeđuju uključivanje u probitake projekte koje finansira međunarodna organizacija. Na konferenciji u Ljubljani zaključeno je stoga da se mora stati na put svim vidovima haotične i privatizovane saradnje sa Uneskom.

U položaju i organizaciji Jugoslovenske komisije za saradnju sa Uneskom takođe će uskoro doći do znatnih promena. Ona već duže vreme nije samo konsultativni organ SIV-a za ovaj oblik međunarodne saradnje, već, manje ili više, njegov operativni organ. To je proširilo i obim poslova kojima se bave predsednik, stručni savetnici i relativno malobrojni stručni aparati. Na konferenciji u Ljubljani saopšteno je da će Komisija morati da prede u status glavnog mesta za društveno dogovaranje o međunarodnoj saradnji SFRJ na polju obrazovanja, nauke, kulture i komunikacija. Veći deo konkretnih poslova i angažovanja nosilaca te saradnje treba na sebe da preuzmu republike i pokrajine. U tu svrhu dve naše republike su već oformile republičke komisije za saradnju sa Uneskom (SR Slovenija i SR Makedonija). Ostale federalne jedinice su pozvane da takođe formiraju svoje centre društvenog dogovaranja za međunarodnu saradnju u kulturi, u najširem smislu te reči. Koji oblik organizacije će one primeniti – to ostaje potpuno u njihovoj nadležnosti. Tek nakon toga, Jugoslovenska komisija može da postane mesto koordinacije ukupnih potencijala SFRJ, a na poslu realizacije međunarodne saradnje da okupi pored eksperata i druga društvena i stručna tela, kao što su: zavodi za međunarodnu kulturnu i tehničku saradnju, SIZ-ovi za naučni rad, komore, naučna udruženja, itd. Transformaciju u ovom pravcu konkretnizovaće i skore promene u načinu rada i organizaciji savezne administracije, o čemu se priprema poseban zakon. Od njega će zavisiti i to kome će ubuduće odgovarati i koliki će biti administrativni aparat koji sada obavlja predimenzionirane poslove Jugoslovenske komisije za saradnju sa Uneskom. Ono što bi u nagovušenim promenama moglo da bude kontraproduktivno, svakako je i realna opasnost da sa promenom statusa Jugoslovenske komisije još više dezorganizujemo i parcijalizujemo saradnju delova naše zemlje sa ovom međunarodnom organizacijom, te pokidamo ionako slabašne niti kooperacije i raspmo kadrovske i materijalne potencijale.

Zbog navedenih slabosti i mogućih opasnosti u budućoj saradnji Jugoslavije sa Uneskom, reč koja se najčešće čula u argumentovanim i razložnim diskusijama na dva plenarna sasedanja, bila je »integracija«. Svakome ko je iole sumnjavao u njenu potrebu, Druga konferencija u Ljubljani pružala je mnoštvo primera da se dezintegrisano međunarodna saradnja u nauci, kulturi i obrazovanju ne može voditi uspešno. Upravo u nedostatku integracije najveći broj učesnika je video osnovni razlog za relativno slabu zastupljenost jugoslovenskih stručnjaka u telima i ustanovama Uneska, za nedovoljan odjek samoupravnih rešenja i vrednosti u svetskim razmerama, za raskorak između političkih opredeljenja i konkretnih doprinosa SFRJ svetu u razvoju posredstvom te međunarodne organizacije. Dakle, koren

gotovo svih uočenih slabosti u međunarodnim razmerama nalaze se među nama, u zemlji.

Kada se ova kratka, ali zbog odlične organizacije vrlo radna konferencija završila, moglo se konstatovati puno jedinstvo oko njenih zaključaka. Nije bilo dojvje oko ocene da je bila i korisna i uspešna, pa je zato i preovladalo mišljenje da se slični skupovi ubuduće moraju mnogo češće održavati. Srednjoročni plan rada Uneske ocenjen je kao dobar u osnovi, mada je ostalo otvoreno pitanje koliko će biti moguće da se realizuje, jer čitav svet prolazi kroz period ekonomske krize. Jugoslavija će morati, bez obzira na sopstvene ekonomske tegobe, da istraže u onim poslovima koji su u Ljubljani dobili prioritet. Pružana je podrška predloženom smeru reorganizacije Jugoslovenske komisije za saradnju sa Uneskom koja treba da je izgradi kao društveno, stručno i obrazovno telo i centralno mesto društvenog dogovaranja o sprovodenju međunarodne kulture, obrazovne i naučne saradnje. Njen ljubljanski plenum je takođe bio vrlo ohrabrujuće iskustvo o valjanosti takve transformacije. Republike i pokrajine su pozvane da u najskorijoj budućnosti i same izgrade sopstvena tela s istim zadacima. Rekonstrukcija Jugoslovenske komisije nije branjena kao zadatak „per se“, već samo kao korak u mnogo važnijem pravcu. Misli se na dalje jačanje uticaja Jugoslavije u Unesku, na njeno samostalno i aktivno učešće u svim njegovim poslovima i na međunarodnu afirmaciju autentičnih, samoupravnih vrednosti i rešenja. Takođe, odlučeno je da se ukinu svi vidovi separatne i privatne saradnje sa Uneskom, odnosno da se kao pravilo ponašanja uvede verifikacija svih poslova ili inicijativa na jugoslovenskom nivou. Zaključeno je, takođe, da se učini sve radi poboljšanja dvosmerne komunikacije o radu Komisije, o prisutnosti naše zemlje u međunarodnoj organizaciji i o potencijalnim koristima koje naša zemlja i privreda mogu imati od projekata koje Unesco inicira i finansira. Sa zadovoljstvom su učesnici Druge konferencije Jugoslovenske komisije za saradnju sa Uneskom prihvatali i jednu konkretnu inicijativu. Odlučeno je da se dr Ivo Margan, predsedavajući XXI generalne konferencije u Beogradu i IV vanredne generalne konferencije Uneske u Parizu, kandiduje za člana Izvršnog saveta ove ugledne međunarodne organizacije.

paklena biografija

david kecman dako

NA GLAS U KOME NEMA STRAHA

(Zbignjevu Herbertu)

*Prostran,
dobro osvetljen prostor
i spolia i iznutra.*

Najtežje je o ponoći.
Javlja se ptica glasom
u kome nema straha
i prebrojava pridošlice
s obe strane
linije ravnjanja.

*Prepoznam li u tom kriku
ovaj glas,
idem na drugu stranu
što dalje od zidova,
gde ni svoje ime
glasno ne izgovaram.*

PAKLENA BIOGRAFIJA

• (Nikiti Staneskuu)

Slučajnost je samo opštevažeći početak: dan, mjesec, godina, mjesto, država rođenja, sve drugo što sledi pripada, ipak, nužnosti.

*Knjiga prognanih – rezervat paklenih biografija
nauk je otrovani i oči da budu uvek otvorene,
u snu najviše, razume se.*

*Moguće odluke po kratkom postupku,
iza paravana odabrani zaštićeni
sveopštom brigom o postojećem i mogućem,
propisana dužina lanaca,
vreme preobražaja
i reprize pomračenja Sunca.*

*Tu ništa nije slučajno.
Tajna u biografiji (ipak)
pripada sećanju.*

*Koji je nose,
u pretponoćnim časovima
trkom iz nastambi u polje,
što dublje u šume i čekaju
bum! bum!-bum! bum!-bum! bum!*

"polja" — časopis za kulturu, umetnost i društvena pitanja, novi sad, katolička porta 5/II, telefon (021) 28-765

ureduju: milan dunderski, dragan čopić, simon grabovac, dragan govorni uredni), sekretar radmila gikić (tehnički i likovni urednik sednik), milorad gruić , gion nandor, aleksandar horvat, ratka lović, aleksa trifunov, jovanka žunić (delegati šire društvene zajednice vitomir sudarski i jojan zivlak (delegati izdavača), (izdaje nišro 31. (direktor vitomir sudarski) osnivač pokrajinska konferencija sature vojvodine) rukopis slati na adresu: redakcija "polja", novi stvo dvostruko) žiro račun: 65700-603-6324 nišro "dnevnik", oourvič Štampa "dnevnik" novi sad, bulevar 23. oktobra 31 (na osnovu 413-152/73, časopis je oslobođen poreza na promet proizvoda i usluga).

koković, miroljub radojković, vicko arpad i jovan zivlak (glavni i od-
cvetan dimovski) članovi izdavačkog saveta: bosiljka bojančić (pred-
stava, velja macut, selimir radulović, radivoj šajtinac, dušan todoro-
vić); radmila gikić, relja knežević, tomislav marčinko, milan paroški,
"dnevnik" oour "redakcija dnevnik"; novi sad, bulevar 23. oktobra
a veza socijalističke omladine vojvodine) časopis finansira siz kul-
sad, poštanski fah 190 (godišnja pretplata 240 dinara, za inostran-
"redakcija dnevnik", sa naznakom za "polja") lektor zora stojano-
mišljenja pokrajinskog sekretarijata za nauku i kulturu broj
s luga tiraž 2.000 primeraka